

СУЧАСНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ В ПОЛЬЩУ

Українське населення активно задіяне у міжнародних трудових міграційних процесах. Найпотужніші потоки українських трудових мігрантів спрямовані до Італії, Іспанії, Португалії, Німеччини, Чехії та Польщі. В цьому контексті трудова міграція до Польщі набуває особливого значення. Ця країна межує з Україною, близька в культурному й історичному аспекті, має значну українську діаспору. Офіційний сумарний показник трудової міграції до Польщі перевищив 100 тис. осіб. За останні роки кількість дозволів на працю виданих українцям збільшилася в 3,4 раза.

Українська трудова міграція передусім спрямована у Мазовецьке, Великопольське, Малопольське, Нижньосілезьке, Поморське та Любуське воєводства. Близько 60% дозволів, виданих у Мазовецькому воєводстві, припадає на Варшаву. Головними регіонами-постачальниками українських трудових мігрантів є західні області, передусім Львівська, Волинська, Тернопільська, Івано-Франківська та Рівненська області.

Значною проблемою є недооблік українських трудових мігрантів службами статистики, через високу частку нелегальних трудових мігрантів, легальних трудових мігрантів, які не реєструються в офіційних міграційних органах України, та осіб, які займаються "човниковим" бізнесом без постійного працевлаштування у Польщі.

Найбільше українських трудових мігрантів працює у сільському господарстві. Іншими важливими секторами зайнятості є торгівля, будівництво, діяльність домашньої прислуги. Українські трудові мігранти виграють конкуренцію у поляків через меншу заробітну плату, ширший діапазон виконуваних робіт.

Ключові слова: міграція, трудова міграція, трудові мігранти, зовнішня трудова міграція, легальна та нелегальна трудова міграція, дозвіл на працю.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Міграція населення стала однією з ознак ХХ ст. – початку ХХІ ст. Людство постійно перебуває в русі, тому міграційні процеси не є новим явищем. Демографічні та соціальні зміни створили потребу в висококваліфікованих робітниках з інших країн. Фактично всі країни світу є донорами робочої сили або ж її реципієнтами, чимало країн на ринку праці поєднують обидві функції. Рух людських ресурсів посідає особливе місце в контексті глобалізації. ООН зазначає, що міграція є неминучим та потенційно вигідним компонентом для сучасного жителя кожної країни чи регіону [8, с. 125].

Важко виділити якийсь один найважливіший мотив, який змушує людей залишати місце свого проживання і виїжджати в іншу країну чи інше місце. Все залежить від певного комплексу мотивів, якими керується людина, маючи бажання та право обирати для себе оптимальне місце проживання та роботу, таким чином задовольняти свої потреби матеріального, професійного та духовного характеру.

З проголошенням незалежності України її громадяни отримали значно ширші можливості для виїзду за межі країни. Одночасно з тим, у суспільстві відбувалися зміни у економіці, що призвели до скорочення робочої сили та зниження доходів населення. Це, зокрема: структурна перебудова економіки, відхід від радянських методів господарювання, конверсія оборонного комплексу, банкрутство та ліквідація багатьох підприємств промисловості, затримки з виплатою заробітної плати, зростання

безробіття, недостатня соціальна захищеність, невпевненість у майбутньому, відсутність перспектив професійного зростання [7, с. 278].

Під трудовою міграцією варто розуміти переміщення в просторі, що здійснюються індивідами з метою підвищення рівня життя на основі більш вигідного використання власної робочої сили без зміни постійного місця проживання [12, с. 8].

Серед чинників, які спонукають населення до міграції, важливе місце відводиться заробітній платі. На зростання масштабів міграції населення з України впливає також те, що певна категорія громадян нашої країни не може знайти за місцем проживання роботу, яка б відповідала фаховій підготовці, забезпечувала достатню заробітну плату та належні умови праці [14, с. 187].

Ці чинники призвели до появи четвертої "хвилі" еміграції з України. Внаслідок невисокого рівня оплати праці та недостатньої соціальної захищеності, вітчизняні трудові мігранти змушені шукати кращих умов для самореалізації та задоволення потреб їхніх родин за кордоном. Україна стала донором робочої сили для Європи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми дослідження міграцій стали актуальними ще з 80-х років ХХ ст. Найчастіше досліджують міграцію як явище лише економічне, чимало теоретичних розробок проблем, юридичних аспектів міграції, психологічних та демографічних проблем пов'язаних з міграцією. Активне дослідження проблем трудової

міграції в Україні розпочалося з кінця 90-х рр. ХХ ст. Проблематику цього явища висвітлено у дослідженнях С.І. Бандур, О.Л. Бугрової, О. Вишневської, О.М. Гладун, І. Гнибіденка, В. Джамана, Є.В. Дроня, В.Г. Заньковського, К. Ігліцької, І.С. Кизими, А. Кирчіва, О.М. Коржик, В.Г. Кравченка, Е.М. Лібанової, О.А. Малиновської, Т.П. Петрової, О. Позняка, С.О. Полковниченка, І. Прибиткової, М.Д. Романюка, О. Хомри, С.Б. Чеховича, Н. Шульги та зарубіжних вчених М.І. Абелла, С.К. Бондирева, В.О. Іонцева, Д.В. Колесова, Д. Массея, Е.П. Плетнева, Л.Л. Рибаківського, О. Старка, Е. Тайлора, Ф. Хьюго та інших. Ці дослідники вивчали процеси трудової міграції, в тому числі нелегальної, методи дослідження міграційних процесів узагалі, процеси урбанізації та мобільності населення, основні напрями і заходи державного регулювання цих процесів. Проблеми трудової міграції не є достатньо дослідженими, науковий доробок у цій сфері більше стосується конкретних ситуацій і аспектів або суміжних проблем. Актуальним завданням постає збільшення кількості досліджень, які стосувалися б географічних аспектів трудової міграції.

Формулювання цілей статті. Мета статті – охарактеризувати показники еміграції та імміграції, здійснити аналіз показників трудової міграції в Польщі, дати характеристику конкурентних переваг українських трудових мігрантів.

Виклад основного матеріалу. Загалом економічні та соціальні наслідки еміграції робочої сили за кордон мають, безумовно як позитивний, так і негативний ефект. Зовнішня трудова міграція українського населення має певні позитивні сторони. До найважливіших

переваг цього явища слід віднести зменшення напруги на ринку праці, значні обсяги інвестицій, які отримує країна завдяки заробітчванству, підвищення платоспроможного попиту завдяки надходженню коштів від заробітчан [5, с. 18].

Трудові міграції відіграють роль певного компенсатора низького рівня життя в Україні, який дозволяє трудовим мігрантам пристосуватися до складних соціально-економічних умов. У цьому контексті переміщення населення стають певним способом життя для частини українських громадян, одночасно обумовлюючи демографічні й економічні втрати [16, с. 27].

Населення України активно задіяне у світових міграційних процесах. В останні роки Україна традиційно входить в перелік держав, з яких щороку виїжджає найбільша кількість людей, так само як і в перелік держав, куди приїжджає найбільша кількість мігрантів з інших країн світу. Поряд з економічною ситуацією, в Україні значним чинником міграцій є географічне розташування держави на перетині головних транспортних коридорів, зокрема, на шляху з Європи в Азію, Росію, країн Прибалтики – на Близький Схід і в Африку.

Основу міграційних потоків в Україні становить трудова міграція, яка стає для громадян дієвим засобом працевлаштування, гарантованого доходу, самореалізації, що загалом сприяє включенню країни до світового ринку праці, формуванню середнього класу та є каталізатором інтеграції до світової спільноти.

Офіційні показники еміграції й імміграції в Україні, зокрема за даними Державної Служби Статистики є доволі незначними (табл. 1).

Таблиця 1

Міграційні потоки в Україну й з України за 2002–2012 рр. за даними Державної служби статистики

Роки	Кількість прибулих в Україну	Кількість вибулих з України	Сальдо міграції
2002	42473	76264	-33791
2003	39489	63699	-24210
2004	38567	46182	-7615
2005	39580	34997	4583
2006	44227	29982	14245
2007	46507	29669	16838
2008	37323	22402	14921
2009	32917	19470	13447
2010	30810	14677	16133
2011	31684	14588	17096
2012	76361	14517	61844

Складено за: [11].

З цих офіційних показників бачимо, що за останні 10 років територію України покинуло близько 366 тис. осіб, натомість мігрувало до України – 460 тис. осіб. З 2005 р. простежено переважання прибулих над вибулими, тобто позитивне сальдо міграції, особливо великим воно стало в 2012 р.

Очевидно, що ці показники є заниженими, по-перше за рахунок нелегальних мігрантів, по-друге за рахунок легальних трудових мігрантів, які не реєструються в офіційних міграційних органах України.

Офіційна статистика розподілу мігрантів за країнами дає можливість встановити головні міграційні коридори. Найбільше в Україну мігрує населення з Російської Федерації, Молдови, Узбекистану, Білорусі, Азербайджану. Росія, Молдова, Білорусь, Польща є країнами-сусідами України, яка має з ними спільний кордон, тому потужні міграційні потоки з цими країнами є зрозумілими. Молдова є, крім цього, державою де рівень життя офіційно нижчий, ніж в Україні. Ще варто зазначити, що в Україну дуже багато мігрує осіб з самопроголошеної Придністровської Молдавської Республіки. Наявність в переліку головних країн, з яких прибувають в Україну, мігранти з Узбекистану і Азербайджану, пояснюється тим, що ці країни відомі на пострадянському просторі, як країни "постачальники" трудових мігрантів у малопrestiжні сектори економіки.

Серед країн, до яких найбільше мігрують громадяни України, за офіційною статистикою, виділяються: Російська Федерація, Німеччина, США, Ізраїль, Білорусь, Польща. Тобто, передусім сусіди України (Російська Федерація, Білорусь, Польща), економічно розвинені країни (США, Німеччина, Ізраїль).

Польща є другою після Російської Федерації країною, яка приймає українських трудових мігрантів. Варто зазначити, що українська трудова міграція до Польщі є неоднорідна за своїм складом. Умовно виділяють такі категорії людей, трудова діяльність яких пов'язана з Польщею. Сюди відносять підприємців, які займаються "човниковим" бізнесом без постійного працевлаштування в Польщі, осіб, які здійснюють прикордонний бізнес, переважно продаж підакцизних товарів (алкогольні напої та тютюнові вироби), короткотермінових та довготермінових трудових мігрантів [5, с. 5–8].

Головними причинами, що зумовлюють потужні міграційні потоки до Польщі є: вищий рівень життя; давні історичні зв'язки; споріднена мова; наявність великої української діас-

пори.

Крім трудових мігрантів, у Польщі проживає значна частина українців, які є однією з найчисленніших національних меншин Польщі. За переписом 2002 р., понад 31 тисяча польських громадян визнала себе українцями. За оцінками науковців реальна кількість автохтонного населення оцінюється у 150–300 тис. українців. Згідно перепису 2002 р. регіонами проживання українців є Вармінсько-Мазурське (39%), Західнопоморське (13%) та Підкарпатське (11%) воєводства та великі міста, такі як Варшава (5-10 тис. українців), Краків (3 тис.) та інші. Значна частка українського населення також розсіяна на західних та північних територіях – Ольштинському, Гданському та Кюшавинському воєводствах.

Перепис 2011 р. проілюстрував зростання осіб, які задекларували українське громадянство – 51 001 осіб, з них 27 630 осіб в якості єдиного [18]. Цілком імовірно, що частина трудових мігрантів була врахована при переписі населення. Українська статистика не відображає реальних переміщень українців до Польщі. Взавши до уваги, розподіл вибулих з України до Польщі за 2002–2011 рр. отримуємо, що протягом цього періоду в середньому за рік до Польщі виїжджало 218 осіб, що насправді не відповідає дійсності [13].

Найбільша кількість трудових мігрантів приїжджають до Польщі з західних областей, передусім Львівської, Волинської, Тернопільської, Івано-Франківської, Рівненської. Ці області мають найтісніші історичні контакти з Польщею, до Другої світової війни їх територія входила до складу Польської держави. Крім цього, ці області є працenaдлишковими, тут недостатньо розвинуте промислове виробництво, зафіксований високий рівень безробіття.

Специфіка зайнятості трудових мігрантів у Польщі полягає в тому, що їх переважним видом діяльності є сільське господарство (49,9% загальної кількості українських трудових мігрантів працює у цій сфері). Поширені серед заробітчани у цій країні також торгівля, будівництво, діяльність домашньої прислуги [14, с. 187].

Вже на час приєднання Польщі до ЄС в цій країні працевлаштувалися близько трьох тисяч українських громадян, з яких менше половини отримали дозвіл на роботу в Мазовецькому воєводстві. Це, насамперед, різного роду спеціалісти, студенти, а також українці й українки, котрі взяли шлюб з громадянами Польщі.

Легальні працівники складають досить тонкий прошарок у загальній масі українців, які перебувають у Польщі. Важко оцінити реальні масштаби нелегального працевлаштування, оскільки кількість мігрантів коливається залежно від сезону та кон'юнктури на ринку праці [1, с. 88].

У 2008 р. Державна статистична служба України, спільно з Представництвом світового банку України та низкою недержавних громадських фондів, проводили спеціальне статистичне спостереження зовнішньої трудової міграції з України, яка дала значно об'єктивніші результати. Було встановлено, що лише в період 2005–2008 рр. за межами України перебували 1 млн. 476 тис. українських трудових мігрантів. Розподіл за країнами був таким: Російська Федерація – 710,3 тис., Італія – 198,3 тис., Чеська Республіка – 175,1 тис., Польща – 118,1 тис., Угорщина – 47,0 тис., Іспанія, – 40,0 тис., Португалія – 39,0 тис., інші країни – 148,3 тис. [4].

На сьогодні Польща стала для громадян України одним з провідних ринків праці серед усіх держав Європейського Союзу. Найбільше цьому сприяють ліберальні процедури легалізації перебування і отримання праці, географічна і культурна близькість, а також надзви-

чайно потужний кадровий потенціал України.

В Польщі є високий рівень безробіття, яким охоплені, головним чином особи з низьким освітнім рівнем, ті, хто шукає фізичної праці, яка не потребує наявності високої кваліфікації. Подібної роботи зазвичай шукають в Польщі українці. Вони виграють конкуренцію у поляків завдяки тому, що є дешевші для працедавців або більш гнучкі – не відмовляються від дрібних робіт, можуть швидко пристосуватися до нестандартних ситуацій. Поляки, які працюють в країнах Західної Європи, також цінуються тамтешніми працедавцями з огляду на подібні переваги.

Українці використовують відмінності в економічному розвитку (різницю в рівні оплати праці) Польщі та України і заповнюють вільні ніші на польському ринку праці, а з іншого – щоб на польському ринку праці утворилися подібні ніші та для їхнього заповнення потрібна дешева робоча сила, яка, через незацікавленість з боку поляків, надходить з-за кордону, головним чином – з України [1, с. 95].

За останні п'ять років кількість дозволів на працю, виданих громадянам України, постійно зростала, в 2008 р. вона становила 5400, в 2012 р. – 18669, тобто за п'ять років цей показник збільшився в 3,4 рази.

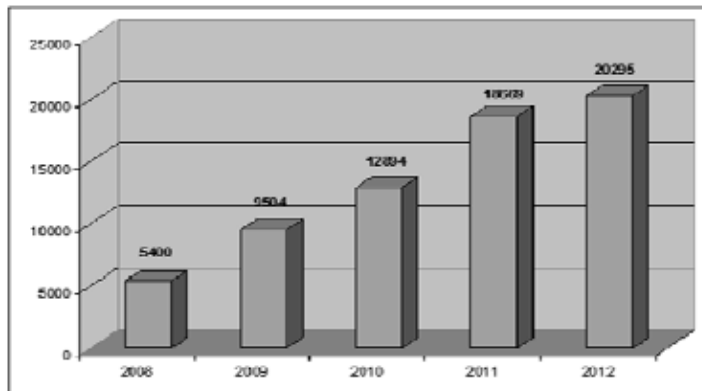

Рис. 1. Динаміка кількості виданих дозволів на працю громадянам України в 2008–2012 рр. (Складено за: [20]).

Швидко зростання кількості українських трудових мігрантів зумовлене передусім тим, що Польща з середини 2007 р. спростила доступ на свій ринок праці для іноземців, у першу чергу громадян країн, що граничать із нею, щоб компенсувати брак працівників, викликаний трудовою міграцією поляків до інших країн Євросоюзу.

Статистика останніх років засвідчує, що задовольняються 90% всіх клопотань з України щодо видачі дозволів на працю, близько

40% дозволів отримують жінки, 60% – чоловіки (табл. 2).

Близько 20 % дозволів – це продовження дозволів попередніх років.

Розподіл дозволів на працю, виданих громадянам України, за воєводствами засвідчує, що найбільше дозволів на працю видають українським трудовим мігрантам у економічно найрозвиненіших воєводствах: Мазовецькому, Великопольському, Нижньосілезькому, Поморському. Доволі багато видають дозволів з

близьких до України Малопольському і Люблінському воєводствах. Близько 60% усіх дозволів у 2012 р. видали у Мазовецькому воєводстві, очевидно, це дозволи передусім для пра-

цюючих у Варшаві. Причому частка Мазовецького воєводства постійно зростає, тоді як всіх інших зменшується (табл. 3).

Таблиця 2.

Структура дозволів на працю, виданих громадянам України

Рік	Кількість заяв для отримання дозволу на працю		Кількість виданих дозволів на працю				Кількість відмов на видання дозволів на працю	
	Разом	Жінки	Разом	Жінки	В тому числі продовження дозволів		Разом	Жінки
					Разом	Жінки		
2012	20920	9091	20295	8429	3713	1802	625	311
2011	18810	7921	18669	7376	3256	1619	141	62

Складено за: [18].

Насправді в Польщі працює в декілька разів більше українських трудових мігрантів, ніж за даними дозволів на працю. Про це свідчать, зокрема, дані польських заявок про працевлаштування іноземців. За останні п'ять років польські роботодавці зареєстрували для

українців близько 750 тис. заявок на працевлаштування за спрощеною схемою, значна частина з яких, за даними польської влади, була використана лише для отримання візи, а не для того, щоб дійсно працювати в Польщі.

Таблиця 3.

Розподіл дозволів на працю, виданих громадянам України, за воєводствами в 2008 р. і 2012 р.

Воєводство	Кількість		Відсотки	
	2008	2012	2008	2012
Нижньосілезьке	330	939	6,8	4,6
Куявсько-Поморське	87	301	1,8	1,5
Люблінське	149	632	3,1	3,1
Любуське	302	826	6,2	4,1
Лодзинське	17	248	0,3	1,2
Малопольське	68	1036	1,4	5,1
Мазовецьке	2177	11706	44,6	57,7
Опольське	223	569	4,6	2,8
Підкарпатське	212	350	4,3	1,7
Підляське	36	72	0,7	0,4
Поморське	297	866	6,1	4,3
Сілезьке	177	624	3,6	3,1
Свентокшинське	73	258	1,5	1,3
Вармінсько-Мазурське	38	123	0,8	0,6
Великопольське	397	1291	8,1	6,4
Західнопоморське	302	454	6,2	2,2

Складено за: [20].

Через трудову міграцію відбувається збільшення кількості українців у Польщі. Приїхавши на територію країни з метою заробітку, мігрант поступово акліматизується у новому середовищі, вивчає мову, особливості перебування в цій країні і зрештою переїжджає сюди жити на постійній основі.

Польща приваблює українців, як близька до наших кордонів, країна з подібною мовою і зв'язками. Для українців існують чимало легальних способів працевлаштуватися в Польщі. Найпопулярніші з них це: навчання в поль-

ському вузі з наступним працевлаштуванням; трудова еміграція в Польщу; шлюб із громадянином (кою) Польщі; реєстрація фірми (бізнес-еміграція в Польщу); оформлення "карти поляка" на підставі польського походження.

Найбільшою мірою своє майбутнє з Польщею пов'язують особи, які одружилися в Польщі, та ті, хто має дозвіл на роботу. Студенти нерідко декларують бажання повернутися в Україну – особливо, якщо політичні й економічні процеси там будуть сприяти перспективам самореалізації. Частина трудових мігран-

тів використовує польську візу для того, щоб потрапити до інших країн Європи. Фактично серед українських трудових мігрантів домінують особи, які працюють нелегально і виконують найбільш прості види робіт. Своє перебування в Польщі вони трактують виключно як джерело заробітку. Ці особи найменш зацікавлені в зав'язуванні у польському середовищі контактів, котрі безпосередньо не впливають на можливість збільшення заробітку [1, с. 62].

Отже, українські громадяни мають достат-

ньо можливостей для легального працевлаштування в Польщі. Сотні тисяч українців уже мають позитивний досвід праці в Польщі. В Україні впродовж багатьох років зберігається складна економічна ситуація, що штовхає українців до пошуку роботи за межами своєї держави. Це все дає підстави стверджувати, що українці будуть найчисленнішими трудовими мігрантами в Польщі ще впродовж тривалого періоду.

Література:

1. Бенецкі М. Українські трудові мігранти на польському ринку праці (на підставі даних соціологічного дослідження проведеного у Мазовецькому воєводстві) / М. Бенецкі, Х. Бояр, Ю. Фреляк, А. Гансбор-Немец, Й. Конечна, Й. Курчевська // Українська трудова міграція до країн Європейського Союзу у дзеркалі соціології. – Київ, 2005. – 115 с.
2. Войтюк О. Трудова міграція українців за кордон та роль міграційного капіталу, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://perechrectjamigrantiv.blox.ua/2013/05/Trudova-migratsiya-ukrayintiv-za-kordon-i-rol.html>.
3. Гнибіденко І. Українські трудові мігранти / І. Гнибіденко // Наше слово. – 2002. – № 19. – С. 11–16.
4. Зовнішня трудова міграція населення України. / ДП "Інформаційно-аналітичне агенство". – Київ, 2009. – 120 с.
5. Іглицька К. Ринок праці для іноземців у Польщі / К. Іглицька // Міграція й ринки праці Польщі й України. – Варшава, 2003. – С. 43–54.
6. Карпачова Н. І. Трудова міграція з України в контексті загальносвітових міграційних процесів / Н. І. Карпачова // Безпека життєдіяльності. – 2007. – №7. – С. 5–8.
7. Коржик О. М. Трудова міграція в Україні: соціально-економічні аспекти та наслідки / О. М. Коржик // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. – №1. – 2007. – С. 278–282.
8. Кравченко В. Г. Тенденції трудової міграції в Україні / В. Г. Кравченко // Часопис Київського університету права. – 2012. – №2. – С. 125–129.
9. Краузе О. Зовнішня трудова міграція населення України / О. Краузе // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 2(27). – С. 26–34.
10. Малиновська О. А. Основні засади міграційної політики України та майбутні сценарії розвитку / О. А. Малиновська // Проблеми міграції. – 2002. – Т. 7. – № 1. – С. 11–16.
11. Населення України за 2011 рік. (дані за 2002–2011 р.) / Державна служба Статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
12. Населення України. Трудова еміграція в Україні (за ред. Лібанової Е. М., Позняка О. В.). – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2010. – 233 с.
13. Полковниченко С. О. Особливості європейського вектора трудової міграції населення України / О. С. Полковниченко, В. О. Фуголь // Науковий вісник ЧДІЕУ. – №3 (11). – 2011. – С. 186–191.
14. Романюк М. Міграції населення України / М. Романюк // Економіка України. – 1999. – № 9. – С. 38–44.
15. Скороход І. С. Причини міграційних процесів в Україні / І. С. Скороход, В. В. Безух / Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки Серія: міжнародні економічні відносини. – №11. – 2009. – С. 27–32.
16. Соціально-економічні та етнокультурні наслідки міграції для України: зб. матеріалів наук.-практ. конф. (Київ, 27 вересня 2011 р.) / упоряд. О. А. Малиновська. – К.: НІСД, 2011. – 344 с.
17. Українська профспілка працюючих за кордоном. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://profua.com>.
18. Główny Urząd Statystyczny [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stat.gov.pl>.
19. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mpips.gov.pl>.

References:

1. Beneczki M. Ukrayins'ki trudovi migranty` na pol's'komu ry`nku praci (na pidstavi dany`x sociologichnogo doslidzhennya provedenogo u Mazovecz`komu voyevodstvi) / M. Beneczki, X. Boyar, Yu. Frelyak, A. Gans`or-Nemecz, J. Konyechna, J. Kurchevs`ka // Ukrayins`ka trudova migraciya do krajin Yevropejs`kogo Soyuzu u dzerkali sociologiyi. – Ky`yiv, 2005. – 115 s.
2. Vojtyuk O. Trudova migraciya ukrayinciv za kordon ta rol` migracijnogo kapitalu, [Elektronny`j resurs]. – Rezhym`m dostupu: <http://perechrectjamigrantiv.blox.ua/2013/05/Trudova-migratsiya-ukrayintiv-za-kordon-i-rol.html>.
3. Gny`bidenko I. Ukrayins`ki trudovi migranty` / I. Gny`bidenko // Nashe slovo. – 2002. – # 19. – S. 11–16.
4. Zovnishnya trudova migraciya naselennya Ukrayiny`. / DP "Informacijno-anality`chne agenstvo". – Ky`yiv, 2009. – 120 s.
5. Iglicz`ka K. Ry`nok praci dlya inozemciv u Pol`shhi / K. Iglicz`ka // Migraciya j ry`nky` praci Pol`shhi j Ukrayiny`. – Varshava, 2003. – S. 43–54.
6. Karpachova N. I. Trudova migraciya z Ukrayiny` v konteksti zagal`nosvitovy`x migracijny`x procesiv / N. I. Karpachova // Bezpeka zhy`ttyediyal`nosti. – 2007. – #7. – S. 5–8.
7. Korzhy`k O. M. Trudova migraciya v Ukrayini: social`no-ekonomichni aspekty` ta naslidky` / O. M. Korzhy`k // Naukovy`j visny`k Voly`ns`kogo derzhavnogo universy`tetu imeni Lesi Ukrayinky`. – #1. – 2007. – S. 278–282.
8. Kravchenko V. G. Tendenciyi trudovoyi migraciyi v Ukrayini / V. G. Kravchenko // Chasopy`s Ky`yivs`kogo universy`tetu prava. – 2012. – #2. – S. 125–129.
9. Krauze O. Zovnishnya trudova migraciya naselennya Ukrayiny` / O. Krauze // Galy`cz`ky`j ekonomichny`j visny`k. – 2010. – # 2(27). – S. 26–34.
10. Maly`novs`ka O. A. Osnovni zasady` migracijnoyi polity`ky` Ukrayiny` ta majbutni scenariyi rozvy`tku / O. A. Maly`novs`ka // Problemy` migraciyi. – 2002. – T. 7. – # 1. – S. 11–16.
11. Naseleennya Ukrayiny` za 2011 rik. (dani za 2002–2011 r.) / Derzhavna sluzhba Staty`sty`ky` Ukrayiny` [Elektronny`j resurs]. – Rezhym`m dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
12. Naseleennya Ukrayiny`. Trudova emigraciya v Ukrayini (za red. Libanovoyi E. M., Poznyaka O. V.). – K.: In-t demografiyi ta social`ny`x doslidzen` im. M. V. Ptuxy` NAN Ukrayiny`, 2010. – 233 s.
13. Polkovny`chenko S. O. Osobly`vosti yevropejs`kogo vektora trudovoyi migraciyi naselennya Ukrayiny` / O. S. Polkovny`chenko, V. O. Fugol` // Naukovy`j visny`k ChDIEU. – #3 (11). – 2011. – S. 186–191.
14. Romanyuk M. Migraciyi naselennya Ukrayiny` / M. Romanyuk // Ekonomika Ukrayiny`. – 1999. – # 9. – S. 38–44.

15. Skorohod I. S. Pry'chy'ny' migracijny'x procesiv v Ukraini / I. S. Skorohod, V. V. Bezuh / Naukovy'j visny'k Voly'ns'kogo nacional'nogo universy'tetu imeni Lesi Ukrainky' Seriya: miznarodni ekonomichni vidnosy'ny'. – #11. – 2009. – S. 27–32.
16. Social'no-ekonomichni ta etnokul'turni naslidky' migraciji dlya Ukrainy': zb. materialiv nauk.-prakt. konf. (Ky'viv, 27 veresnya 2011 r.) / uporyad. O. A. Maly'novs'ka. – K.: NISD, 2011. – 344 s.
17. Ukrainy'ns'ka profspilka pracuyuchy'x za kordonom. [Elektronny'j resurs]. – Rezhym dostupu: <http://profua.com>.
18. Główny Urząd Statystyczny [Elektronny'j resurs]. – Режим доступу: <http://www.stat.gov.pl>.
19. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. [Elektronny'j resurs]. – Режим доступу: <http://www.mpips.gov.pl>.

Резюме:

Андрей Зубык. СОВРЕМЕННАЯ ТРУДОВАЯ МИГРАЦИЯ УКРАИНСКОГО НАСЕЛЕНИЯ В ПОЛЬШУ.

Украинское население активно задействовано в международных трудовых миграционных процессах. Мощнейшие потоки украинских трудовых мигрантов направленные к Италии, Испании, Португалии, Германии, Чехии и Польши. В этом контексте трудовая миграция к Польше приобретает особого значения. Эта страна граничит с Украиной, близка в культурном и историческом аспекте, имеет значительную украинскую диаспору. Официальный суммарный показатель трудовой миграции к Польше превысил показатель 100 тыс. лиц. За последние годы количество разрешений на работу выданных украинцам увеличилось в 3,4 раза.

Украинская трудовая миграция, прежде всего направленная в Мазовецкое, Велико-польское, Малопольское, Нижньосилезское, Поморское и Люблинское воеводства. Около 60% разрешений, выданных в Мазовецком воеводстве, приходится на Варшаву. Главными регионами-поставщиками украинских трудовых мигрантов являются западные области, прежде всего Львовская, Волынская, Тернопольская, Ивано-Франковска и Ровенская.

Значительной проблемой есть недоучет украинских трудовых мигрантов службами статистики, из-за высокой доли нелегальных трудовых мигрантов, легальных трудовых мигрантов, которые не регистрируются в официальных миграционных органах Украины, и лиц, которые занимаются "челночным" бизнесом без постоянного трудоустройства в Польше.

Больше всего украинских трудовых мигрантов работает в сельском хозяйстве. Другими важными секторами занятости является торговля, строительство, деятельность домашней прислуги. Украинские трудовые мигранты выигрывают конкуренцию у поляков из-за меньшей заработной платы, более широкого диапазона выполняемых работ.

Ключевые слова: миграция, трудовая миграция, трудовые мигранты, внешняя трудовая миграция, легальная и нелегальная трудовая миграция, разрешение на работу.

Summary:

Andriy Zubyk. MODERN LABOUR MIGRATION UKRAINIAN POPULATION TO POLAND.

The Ukrainian population is actively involved in the international labor migratory processes. The most powerful streams of the Ukrainian labor migrants directed to Italy, Spain, Portugal, Germany, Czech and Poland. In this context labor migration to Poland gets special value. This country borders on Ukraine, closes in cultural and historical aspect, has considerable Ukrainian diaspora. The official total indicator of labor migration to Poland has exceeded an indicator of 100 thousand persons. During the last years quantity of work permits given out to Ukrainians has increased in 3,4 times.

The Ukrainian labor migration first of all directed in Mazovian, Greater Poland, Lesser Poland, Lower Silesian, Pomeranian and Lublin voivodship. Close 60% of the permissions which have been given out in Mazovian voivodship, it is necessary to Warsaw. The western areas, first of all Lvivka, Volynska, Ternopilska, Ivano-Frankivska and Rivnenska regions are the main regions-suppliers of the Ukrainian labor migrants.

Considerable problem is calculating the Ukrainian labor migrant's statistics services, through a high particle of illegal labor migrants, legal labor migrants who are not registered in official migratory bodies of Ukraine, and persons who are engaged in "shuttle" business without constant employment in Poland.

More all the Ukrainian labor migrants work in agriculture sector. Trade, building, activity of house servants is other important sectors of employment. The Ukrainian labor migrants will win a competition against Poles through a smaller salary, wider range of carried out works.

Keywords: migration, labour migration, migrant workers, foreign labour migration, both legal and illegal labour migration, employment permit.

Рецензент: проф. Заставецька О.В.

Надійшла 21.01.2014р.

УДК 314.4(477.84)

Глона ДЕМ'ЯНЧУК

ГЕОПРОСТОРОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАХВОРЮВАНОСТІ ТА СМЕРТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Проаналізовано динаміку показників захворюваності та смертності за окремими нозологіями за останні шість років серед мешканців різних вікових груп Тернопільської області. З'ясовано, що рівень загальної захворюваності населення області невпинно зростає, а показник смертності є найбільшим серед областей